

**JUBILEE
CAMPAIGN**

Jubilee Campaign Nederland

Postbus 84
4200 AB Gorinchem

☎ (+31) 183 820 200

✉ info@jubileecampaign.nl

🌐 www.jubileecampaign.nl

KvK 41160097

Rapportage Pakistan

Werkbezoek
Januari/februari 2019

‘Wij leven, maar zijn niet vrij’

Christenen in Pakistan zitten letterlijk en figuurlijk gevangen. Honderden mensen zitten in de gevangenis, meestal vanwege onterechte beschuldigingen. Vele duizenden anderen zitten gevangen in het systeem, dat het onmogelijk maakt om de religie op hun identiteitskaart aan te passen. En dan zijn er nog de slaven: christenen die door een vernuftig schuldensysteem gedwongen worden om generaties lang in steenfabrieken te werken.

Jubilee Campaign gelooft dat mensen gemaakt zijn om in vrijheid te leven. Christenen ervaren die vrijheid in eerste instantie in geestelijk opzicht. Tegelijk roept de bijbel ons op om mensen ook letterlijk te bevrijden van onrecht: *Doe recht aan de geringe en de wees, bewijs de ellendige en de arme gerechtigheid. Bevrijd de geringe en de arme, ontruk hem aan de hand van de goddelozen. (Ps. 82:3,4)*

In deze rapportage gaat het over de dagelijkse realiteit van onvrijheid in het leven van Pakistaanse christenen. We laten u kennismaken met Mary, Ashiq en hun kinderen, die al 22 jaar op de vlucht zijn voor hun familie. We vertellen over Sohail en zijn zoon Aqash, die dagelijks zware slavenarbeid doen in een steenfabriek. Maar we laten u ook zien wat Jubilee Campaign doet om deze mensen hun vrijheid terug te geven.

1. Gevangen in het systeem

Mary en haar man Ashiq zijn al jaren op de vlucht. Mary werd geboren in een moslimgezin en had een islamitische naam. Toen ze 22 jaar oud was, besloot Mary om christen te worden. Maar toen haar familie daar achter kwam, werden ze woedend; het meisje werd bedreigd en opgesloten in huis. Mary slaagde er echter in om te vluchten en zocht haar toevlucht in een kerk. Daar liet ze zich dopen en ontmoette ze Ashiq, een christelijke man met wie ze later trouwde.

Eind goed, al goed, zo lijkt het. Maar niet voor Mary en Ashiq. Het is nu ruim 22 jaar later, en nog steeds is het christelijke echtpaar op de vlucht. Inmiddels met vier kinderen. De familie van Mary is haar bekering nog niet vergeten; ze zien het als een schande voor de familie. Als hun dochter niet

terugkeert naar de islam, zullen ze haar doden om de familie-eer te redden. Ze zijn vastbesloten om te blijven zoeken tot ze Mary en haar gezin hebben gevonden.

Intussen probeert Mary staande te blijven als christen in Pakistan. Volgens de wetten van het land had zij, als moslimvrouw, helemaal niet met de christelijke Ashiq kunnen trouwen. Bovendien maakt de overheid het onmogelijk om de religie op een identiteitskaart aan te passen. Wie geboren is als moslim, kan dat niet veranderen.

Toen Mary zich bekeerde tot het christendom, meer dan 22 jaar geleden, was er echter nog geen computersysteem in Pakistan. Via wat slimme omwegen heeft zij destijds een christelijke naam laten toevoegen aan haar moslimnaam, en heeft ze haar moslimstatus kunnen veranderen naar 'christen'. Daardoor kon zij tóch trouwen met Ashiq en zijn haar kinderen geregistreerd als christen.

Door haar dubbele naam op haar ID-kaart is het echter nog steeds zichtbaar dat Mary vroeger een moslim was. Overal waar ze zich moet identificeren, kan dit voor grote problemen zorgen. Mary werkt nu voor een christelijke school die haar in bescherming neemt. Maar de angst is er altijd. Angst dat iemand haar beschuldigt van afvalligheid, wat voor radicale moslims reden is om haar te doden. En angst dat ze wordt gevonden door haar familie, die ook niet zal aarzelen om haar te vermoorden.

Religiestatus wijzigen

Vandaag de dag wordt in Pakistan iedereen geregistreerd in het computersysteem van de National Database and Registration Authority (NADRA). Daardoor is het niet meer mogelijk om de religie van een bekeerde moslim aan te passen. NADRA neemt een aanvraag daartoe simpelweg niet in behandeling¹. De Pakistaanse wet stelt afvalligheid van de islam niet strafbaar, maar maakt het dus praktisch onmogelijk om van geloof te veranderen.

Vrouwen zoals Mary, die moslim zijn (geweest), kunnen daardoor niet officieel met een christelijke man trouwen². Het gebeurt nu dat mensen samenleven zonder dat hun huwelijk officieel is erkend. Wanneer de omgeving erachter komt dat een vrouw, die geregistreerd staat als moslim, nu praktiserend christen is en samenleeft met een christelijke man, kan dit gevaarlijke consequenties hebben voor het stel.

Fouten bij NADRA

De registratie bij NADRA verloopt niet altijd foutloos. Bij de aanvraag van een nieuwe identiteitskaart komt het in enkele gevallen voor dat bij 'religie' in plaats van 'christen' per ongeluk 'moslim' wordt ingevuld. In deze gevallen toont NADRA zich niet gewillig om hun fout te herstellen. Wanneer de aanvrager christen is, kan dit echter grote gevolgen hebben. Deze persoon kan beschouwd worden als afvallige van de islam en dat kan in Pakistan zijn doodvonnis betekenen.

Een parlementslid in Punjab was dan ook geschokt toen hij erachter kwam dat NADRA hem had geregistreerd als moslim, hoewel het duidelijk was dat zijn familie al generaties lang christen is. NADRA weigerde in eerste instantie om de fout te herstellen³. Na druk vanuit de overheid werd dit rechtgezet, maar mensen met een minder hoge positie hebben vaak niet zoveel geluk. Bij hen wordt zo'n fout meestal nooit meer gecorrigeerd.

---

¹ <https://tribune.com.pk/story/1642982/1-nadra-barred-changing-religion-muslims-cnics/>

² In Pakistan mag een islamitische man wel met een niet-islamitische vrouw trouwen, maar andersom mag dat niet. Mary, die geboren is als moslimvrouw, had volgens de wet niet met de christelijke Ashiq mogen trouwen.

³ <https://tribune.com.pk/story/367720/righting-wrongs-nadra-changes-mpas-religion-to-christianity/>

Straf voor afvalligen

Zoals vermeld kent de Pakistaanse wet geen straf voor afvalligen van de islam. Bij het overgrote deel van de moslims heerst echter de overtuiging dat degene die zich afkeert van de islam gedood moet worden. Wie zich tot het christendom bekeert, riskeert daarom zijn leven. Familieleden of andere radicale moslims kunnen elk moment toeslaan. Daarbij speelt ook de opvatting over schending van de familie-eer een grote rol.

Moefti Abdul Sattar, lid van de Pakistaanse senaat namens de streng-islamitische partij JUI-F, zei in 2017 dat de islam de doodstraf voorschrijft voor afvalligen. Volgens Sattar moet een afvallige drie dagen bedenktijd krijgen in de gevangenis. Weigert de persoon terug te keren naar de islam, dan moet de doodstraf worden uitgevoerd⁴.

Op papier onderschrijft Pakistan het recht op vrijheid van godsdienst, alsmede het recht om van godsdienst te veranderen. Het land heeft namelijk het internationaal verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten ondertekend, waarvan artikel 18 het recht op vrijheid van denken, geweten en godsdienst beschrijft. De nationale wetten wijken echter op veel punten af van het internationale recht.

Levenslang verschuilen

Het is voor bekeerlingen niet gemakkelijk om zich binnen Pakistan te hervestigen op een plaats waar men hem of haar niet kent. Ten eerste blijft het risico op beschuldiging van afvalligheid gewoon bestaan, ook op een nieuwe locatie. Daarnaast zijn de netwerken van radicale moslimgroeperingen in Pakistan groot. Wie doelwit is van zo'n groepering, moet zich wellicht altijd verschuilen.

Sommige moslims die zich bekeren tot het christendom laten dit niet aan de buitenwereld zien. Zij willen hun familie niet verliezen en zijn bang dat hun leven in gevaar komt. In hun hart geloven ze echter in Jezus Christus als hun Redder. Of voormalige moslims voor hun bekering tot het christendom uitkomen, hangt veelal af van hun familie. Wanneer zij tot een gematigde familie behoren, kunnen bekeerlingen een redelijk veilig leven hebben in Pakistan.

Dit geldt echter niet voor Mary, die uit een radicaal moslimgezin komt. Haar broer is lid van een radicale moslimgroepering en heeft daardoor de beschikking over een groot netwerk om zijn zus en haar gezin op te sporen. Mary, Ashiq en hun kinderen hebben geen toekomst in Pakistan. Hun familie, de maatschappij en het systeem zullen hun leven op allerlei manieren in gevaar blijven brengen.

WAT DOET JUBILEE CAMPAIGN?

HET IS GEEN OPTIE OM DEZE MENSEN TE VERPLAATSEN NAAR EEN ANDERE STAD IN PAKISTAN. DIT ZOU HET PROBLEEM SLECHTS TIJDELIJK OPLOSSEN. DE KANS BLIJFT REËEL DAT FAMILIELEDEN ZICH OP HET GEZIN WREKEN, OF DAT ER NIEUWE BESCHULDIGINGEN VAN AFVALLIGHEID OF BLASFEMIE WORDEN GEDAAN.

JUBILEE CAMPAIGN HEEFT DAAROM HET GEZIN VAN MARY ÉN NOG TWEE ANDERE GEZINNEN, DIE ZICH IN DEZELFDE SITUATIE BEVONDEN, GEHOLPEN OM UIT PAKISTAN TE VERTREKKEN. WE DRAGEN ER ZORG VOOR DAT DEZE GEZINNEN OP EEN VEILIGE PLEK KOMEN WAAR ZIJ HUN GELOOF IN VRIJHEID KUNNEN BELIJDEN.

---

⁴ <https://tribune.com.pk/story/1366268/man-interfaith-parents-wins-right-religion-choice/>

2. Gevangen in schulden

Aqash is hard aan het werk. Hij moet klei op een karretje laden en naar zijn vader brengen. Die maakt er stenen van. Aqash werkt hard door. Als ze vandaag duizend bakstenen maken, kunnen ze wel achthonderd Pakistaanse roepies⁵ verdienen. Vijfhonderd daarvan mogen ze houden. De andere driehonderd gaan naar de eigenaar van de steenfabriek. Als ze de schuld van 200.000 roepies hebben afbetaald, zijn ze vrij.

Hoeveel dagen ze moeten werken om die schuld af te betalen, weet Aqash niet. Rekenen heeft hij nooit geleerd. Toen hij drie jaar was, moest hij samen met zijn vader en moeder in de steenfabriek gaan werken. Nu is het vijf jaar later en werkt hij er nog steeds. School zit er niet in voor Aqash; daar hebben zijn ouders geen geld voor.

De ellende begon toen de broer van Aqash ziek werd. Hij kreeg kanker en moest naar het ziekenhuis. Om de kosten te betalen, leende zijn vader geld van de fabriekseigenaar. Maar Aqash' broer overleed en liet het gezin achter met een schuld van omgerekend zo'n 1250 euro. Daarom werken ze nu zes dagen in de week van zeven uur 's morgens tot vijf uur 's middags in de steenfabriek.

De vader en moeder van Aqash weten dat ze de schuld waarschijnlijk nooit kunnen afbetalen. In de regentijd kunnen ze niet werken en als één van hen ziek wordt, moeten er medicijnen betaald worden. Het geld daarvoor moeten ze lenen bij de fabriekseigenaar, en zo stapelen de schulden zich op. Als zijn ouders overlijden, gaan de schulden over op Aqash.

Vluchten is onmogelijk

Naima en Kashif zitten in een vergelijkbare situatie. Het echtpaar heeft vijf dochters, wat in Pakistan een zware last is. Niet alleen moeten ze voor alle meisjes de bruidsschat betalen, ze blijven ook achter zonder kinderen die op hun oude dag voor hen zorgen. Volgens de traditie voegen meisjes zich namelijk bij het gezin van hun man, terwijl zoons voor hun ouders horen te zorgen.

Het gezin raakte in de schulden toen Kashif een ongeluk kreeg en niet kon werken. Naima moest bij de eigenaar van de steenfabriek aankloppen, omdat ze de huur voor hun huis niet meer konden betalen. Nu moet het hele gezin stenen maken. De dochters gaan niet naar school, maar helpen zoveel mogelijk mee.

Het liefst zouden Naima en Kashif vluchten om ergens anders hun leven opnieuw op te bouwen. Hun schuldeisers hebben er echter wel voor gezorgd dat dit onmogelijk is. Zij weten precies wie de familieleden van Naima en Kashif zijn. Ook moest het echtpaar een garantsteller meebrengen, die garant staat voor de lening. Wanneer ze zouden vluchten, wordt hun familie bedreigd en gaat de schuld over op de garantsteller.

Christelijke slaven

Relatief veel van de mensen die gevangen zitten in slavenarbeid zijn christenen. Zij stammen af van mensen uit de hindoekaste, die zich ooit hebben bekeerd tot het christendom. Deze groep mensen wordt achtergesteld in de maatschappij en is erg kwetsbaar voor uitbuiting. Ook Asia Bibi, de bekende Pakistaanse christin die tot voor kort in de dodencel zat, had een hindoeachtergrond. Omdat christenen vaak te arm zijn om goed onderwijs te betalen, kunnen zij geen goede baan vinden om daarmee te ontsnappen uit de armoedecyclus.

De omstandigheden in de steenfabrieken zijn over het algemeen slecht. Meisjes en vrouwen zijn kwetsbaar voor seksueel misbruik. Arbeiders worden geslagen wanneer de fabriekseigenaar niet

---

⁵ 800 PKR (Pakistaanse roepies) is omgerekend ongeveer 5 euro. 200.000 PKR is ruim 1250 euro.

tevreden is over het werk. Er zijn geen goede sanitaire voorzieningen en de kans op ziekte onder de arbeiders is erg groot.

Tegen de wet

Volgens de Pakistaanse grondwet is slavenarbeid helemaal niet toegestaan. Artikel 11 zegt dat slavernij en elke vorm van gedwongen arbeid niet-bestaand en verboden is, en dat kinderen jonger dan veertien jaar geen gevaarlijk werk mogen verrichten in een fabriek, mijn of ergens anders.

In 1992 heeft Pakistan een extra wet ingesteld om gedwongen arbeid af te schaffen. Daarin wordt nog eens gezegd dat elke slavenarbeider wordt vrijgesteld van enige verplichting om slavenarbeid te verrichten. Iedereen die wordt vastgehouden voor gedwongen arbeid, moet onmiddellijk worden vrijgelaten.

Wie mensen dwingt om slavenarbeid te doen, kan daarvoor een gevangenisstraf krijgen van minstens twee jaar en maximaal vijf jaar. Daar bovenop kan hij nog een boete krijgen van minstens 50.000 PKR en maximaal 200.000 PKR.

Corruptie en vriendjespolitiek

Genoeg wetten dus om slavenarbeid tegen te gaan, maar in de praktijk worden ze niet nageleefd. De eigenaren van steenfabrieken zijn in sommige gebieden oppermachtig. In ruil voor geld en macht kijken politie en overheidsfunctionarissen de andere kant op als het gaat om slavenarbeid.

De arbeiders zijn machteloos tegen dit kartel. Een aanklacht indienen bij de politie is zinloos. Dit kan zelfs gevaarlijk zijn voor hen zelf en hun familie. Het is al meerdere keren voorgekomen dat families die actie wilden ondernemen dreigementen ontvingen, en dat opstanden werden neergeslagen.

Een ander probleem is dat arbeiders in steenfabrieken niet als werknemer worden geregistreerd bij het Bureau voor Sociale Zekerheid en Arbeid. Registratie zou hen bepaalde rechten geven, maar zonder registratie is het erg moeilijk om de arbeiders te vinden en te beschermen.

WAT DOET JUBILEE CAMPAIGN?

IN EEN ARM DORP IN PAKISTAN, DAT IS OMSINGELD DOOR STEENFABRIEKEN, HEEFT JUBILEE CAMPAIGN EEN HUIS GEKOCHT. IN DIT HUIS WONEN VIER GEZINNEN MET KINDEREN, DIE TOT VOOR KORT IN DE STEENFABRIEKEN WERKTEN. DE SCHULDEN VAN DE FAMILIES ZIJN DOOR ONS BETAALD EN DE KINDEREN GAAN NU NAAR SCHOOL.

OOK EEN AANTAL ANDERE KINDEREN WORDEN DOOR ONS FINANCIËEL ONDERSTEUND, ZODAT ZE NAAR SCHOOL KUNNEN. ZIJ HOEVEN NU NIET MEER MET HUN OUDERS IN DE STEENFABRIEKEN TE WERKEN. DOOR DEZE KINDEREN ONDERWIJS TE BIEDEN, KUNNEN ZIJ ONTSNAPPEN UIT DE ARMOEDECYCLUS.